

Ağır fəsadlarla nəticələnən kosmetoloji əməliyyatlara dair müraciətlərin həlli problemləri

Bakı şəhəri Xətai rayon prokurorluğuna klinika və kabinetlərdə müxtəlif kosmetoloji əməliyyatların və prosedurların aparılması ilə bağlı ağır fəsadlarla nəticələnməsinə dair daxil olmuş müraciətlərin həlli zamanı qərarlar qəbul edilərkən bir sıra çətinliklərə rast gəlinir.

Məsələn, vətəndaş H.N.R. qızının rayon prokurorluğuna ünvanladığı müraciətində bud nahiyələrində selulitin (piy toxumaları) çıxarılması ilə əlaqədar Instagram səhifəsində özünü həkim-cərrah kimi təqdim edən Q.S.M. qızı tərəfindən 14.05.2020-ci il tarixdə Xətai rayon ərazisində fəaliyyət göstərən klinikada aparılmış cərrahiyyə əməliyyatının uğursuz olmasını bildirmişdir.

Bakı Sağlamlıq Mərkəzində şikayətçinin adına tərtib edilmiş tibbi sənədlərdə göstərilmişdir ki, həqiqətən H.N.R. qızı 15-20 gün əvvəl aparılmış "lazer lipoliz" əməliyyatından sonra əməliyyat nahiyəsində əmələ gələn böyük həcmdə yara və fəsadlarla əlaqədar bu Mərkəzə daxil olmuş, aparılmış müayinələr əsasında ona "postoperasion yatrogen ağırlaşma" diaqnozu təyin edilmişdir. Bu səbəbdən onun üzərində "dərialtı punksiya və yara debriidmanı" əməliyyatları icra olunmuş, əldə edilən yara möhtəviyyəti bakterioloji müayinəyə göndərilərsə də, yarada bakteriya aşkar olunmamışdır.

Yuxarıda göstərilən klinikada H.N.R. qızının ilkin müayinə olunması və onun bud nahiyələrində selulitin (piy toxumaları) çıxarılması ilə bağlı əməliyyatının aparıldığı zaman hər hansı fiziki şəxs və ya tibb işçisi tərəfindən nöqsanların yol verilib-verilməməsi, Q.S.M. qızı tərəfindən əməliyyatın düzgün həyata keçirilib-keçirilməməsi, ona yardım göstərilərkən, fiziki şəxs və ya tibb işçiləri tərəfindən sanitariya, tibbi sterilizasiya qaydalarına riayət edilib-edilməməsi, edilmədiyi halda, aparılmış manipulyasiya ilə yaranmış fəsadlar arasında səbəbli əlaqənin olub-olmaması və digər halların müəyyən edilməsi məqsədi ilə material üzrə məhkəmə-həkim işinə dair ekspertiza təyin edilmişdir.

Rəydə qeyd edilmişdir ki, klinikada H.N.R. qızının bud nahiyələrində "lazer lipolizi" proseduru kosmetoloji kabinetdə icra olunduğundan bu bərdə hər hansı bir qeydiyyat aparılmadığı üçün icra edilmiş prosedur bərdə konkret fikir söylənilməsi mümkün deyil.

Lakin H.N.R. qızının mütəxəssis müayinəsi zamanı onun baldır nahiyəsinin ön, iç və bayır kənarlarında

çoxlu sayda 0,1-0,9 sm ölçüdə, kənarları fibrin ərpili və sıxdıqda orta qatılıqda seroz, dəri defektlərinin (dəliklər) olduğu müəyyən edilmişdir. Qeyd olunan ağırlaşmaların prosedurun texniki icrası zamanı septika və antiseptika qaydalarına düzgün riayət olunmaması nəticəsində yaranması ilə səbəbli əlaqəsi vardır. Buna məsul şəxs proseduru icra edən Q.S.M. qızıdır. Kosmetoloji prosedurlarla əlaqədar səhiyyə sistemində hər hansı bir mövcud təlimat qaydaları müəyyən edilmədiyindən, qeyd edilən prosedurun hansı ixtisas sahibi tərəfindən icra edilib-edilməməsi haqqında fikir söylənilməsi mümkün olmamışdır.

Yuxarıda qeyd olunan ekspertizanın rəyindən H.N.R. qızının narazı olduğu, Q.S.M. qızı tərəfindən aparılan əməliyyatdan sonra onun uzun müddət Bakının özəl klinikalarında, eləcə də Türkiyənin İstanbul şəhərində yerləşən «Amerika» klinikasında müalicələr alması, habelə əlavə cərrahiyyə əməliyyatların aparılmasına ehtiyac olduğu nəzərə alınaraq, rayon prokurorluğu tərəfindən əlavə ekspertiza təyin edilmişdir.

Məhkəmə-tibbi ekspertizasının 02.11.2020-ci il tarixli rəyi əvvəlki 16.09.2020-ci il tarixli rəyi təkrarlansa da, rəydə əlavə olaraq göstərilmişdir ki, H.N.R. qızının hər iki bud nahiyəsinin arxa oturacaq hissəsində dəridə çapıq toxuması, hər iki budun iç səthində əridilən yerlərdə çökəkliklərin və hər iki aşağı ətrafda piy əridilmiş nahiyədə eksudasiyanın olduğu müəyyən edilib. Lakin rəydə vurğulanmışdır ki, qeyd olunan ağırlaşmaların prosedurun texniki icrası zamanı septika və antiseptika qaydalarına düzgün riayət olunmaması nəticəsində yaranması ilə səbəbli əlaqəsi olsa belə, "lipoliz" kosmetoloji prosedur hesab edildiyindən Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş hər hansı bir təlimat qaydaları ilə tənzim olunmur. Bu səbəbdən tibbi manipulyasiyalarda sağlamlığa zərərvermanın dərəcəsinin təyini nəzərə alınmır.

Göstərilənlərə əsasən, rayon prokurorluğu tərəfindən H.N.R. qızının müraciəti əsasında toplanmış material üzrə cinayət işinin başlanması rədd edilmiş, bu da sonuncunun əsaslı narazılığına gətirib çıxarmışdır.

Digər material üzrə aparılmış araşdırma ilə müəyyən edilmişdir ki, R.E.Ş. qızı burun nahiyəsinin en hissəsinin azaldılması ilə əlaqədar müraciət etdiyi gözəllik salonunda kosmetoloq İ.J.H. qızı tərəfindən

burun nahiyəsindən rinoplastik cərrahiyyə əməliyyatı edilmişdir. Araşdırma zamanı Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin “MTE və PA ETT Birliyi Publik Hüquqi Şəxs”ə təyin edilmiş komisiyon məhkəmə-tibb ekspertizasının 16.12.2022-ci il tarixli rəyinin nəticə hissəsində qeyd edilmişdir:

– R.E.Ş. qızına göstərilmiş proseduralar haqqında tibbi sənəd olmadığından, ona hər hansı bir diaqnozun təyini, müayinələrin və müalicələrin tam həcmdə aparılıb-aparılmaması haqqında fikir söylənilməsi mümkün olmadı.

– R.E.Ş. qızının mütəxəssis müayinəsi zamanı hazırda olan burun nahiyəsində icra edilmiş rinoplastikadan sonra burun çəpərinin, qanadlarının qismən lizisə uğradığı, bununla əlaqədar kosmetik asimmetriyanın yarandığı və burun çəpərinin yana yerdəyişməsinin olduğu müəyyən edilmişdir. Bu da aparılmış rinoplastika əməliyyatı zamanı kobud şəkildə aseptika qaydalarının pozulması və əməliyyatın qüsurlu icrası ilə əlaqədar yaranmışdır.

– Qeyd olunan əməliyyatın gözəllik salonunda və profil üzrə ali tibb təhsili olmayan şəxs tərəfindən aparılması yolverilməzdir.

Araşdırma zərurəti ilə əlaqədar təyin edilmiş əlavə komisiyon məhkəmə-tibb ekspertizasının 11.01.2023-cü il tarixli rəyinin nəticə hissəsində qeyd edilmişdir ki, “R.E.Ş. qızının məhkəmə-tibbi müayinəsi zamanı onun bədən səthi üzərində hər hansı bir travmatik xəsarət və xəsarət izinin olduğu müəyyən edilməmişdir. R.E.Ş. qızının mütəxəssis müayinəsi zamanı onda burun nahiyəsində icra edilmiş rinoplastikadan sonra burun çəpərinin, qanadlarının qismən lizisə uğradığı, bununla əlaqədar kosmetik asimmetriyanın yarandığı və burun çəpərinin yana yerdəyişməsinin olduğu müəyyən edilmişdir. Bu da aparılmış rinoplastika əməliyyatı zamanı kobud şəkildə aseptika qaydalarının pozulması və əməliyyatın qüsurlu icrası ilə əlaqədar yaranmışdır. Bununla əlaqədar R.E.Ş. qızının hazırda cərrahiyyə əməliyyatına ehtiyacı vardır. Tibbi manipulyasiyalar zamanı sağlamlığa zərərvermanın dərəcəsinin təyini nəzərdə tutulmayıb”.

Beləliklə, R.E.Ş. qızının burun nahiyəsindən rinoplastik cərrahiyyə əməliyyatı olunması faktı üzrə İ.J.H. qızının əməlinə hər hansı cinayət tərkibi müəyyən edilməmişdir. Bu kimi hallara digər vətəndaşların müraciəti əsasında aparılan araşdırma materialında da rast gəlinir.

Rusiya Federasiyası, Qazaxıstan və Ukrayna Respublikalarında ekspertiza növü kimi kosmetoloji

məhkəmə-tibbi ekspertizası nəzərdə tutulmuşdur. Bu kimi ekspertizalar aparılarkən tibbi fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün lisenziyanın, həkimlərin sertifikatının olub-olmaması; klinika və ya kosmetoloji mərkəzin bu xidmətin aparılmasına icazəsinin olub-olmaması, personalın təhsili haqqında sənədlərin normalara uyğunluğu, hansı preparatların kosmetoloji xidmət zamanı istifadə olunması; klinikada bu kimi xidmətlərin metodikası və texnologiyası; klinikanın və ya mərkəzin personalının hər birinin kosmetoloji xidmətin göstərilməsinə dair xüsusi təhsili barədə diplomu və iş təcrübəsi; bu kimi ekspertizaların alqoritminə tibbi sənədlərin ekspertizası daxil olduğundan, tibbi karta, xəstəlik tarixi, analizlərin cavabı, pasientin prosedurdan əvvəl və sonrakı fotosəkilləri və klinikanın bu kimi fəaliyyət göstərməsinə dair icazəsinin olub-olmaması araşdırma predmeti olur.

Son dövrlər vətəndaşlar kosmetoloji prosedurlara həddindən çox müraciət edir və prokurorluq orqanlarında aparılan ilkin yoxlamalar zamanı bu prosedurlar zamanı həkim və kosmetoloqun səhvləri nəticəsində insanlar müxtəlif dərəcəli fəsadlarla qarşılaşmalı olur. Qeyd olunan fəsadların həkim və ya kosmetoloqların səhvi ilə bağlı olub-olmaması baxımından məhkəmə-tibbi ekspertizası keçirilərkən səhiyyə sistemində mövcud təlimatın, qaydalarının olmaması, vətəndaşların üzərində aparılan prosedurun hansı ixtisas sahibi tərəfindən icra edilib-edilməməsi, habelə xəsarət dərəcələrinin təyin edilməməsi ilə bağlı fikir söylənilməsi mümkün olmadığına dair verilmiş rəylər nəticə etibarlı ilə əsassız olur.

Göründüyü kimi, əksər hallarda lisenziya almadan istənilən şəxs bu kimi prosedurlarla məşğul olur, nəticədə isə onların qeyri-peşəkarlığı vətəndaşlarda kosmetoloji manipulyasiyadan sonra ağır fəsadlar yaradır, bu isə sonuncuların haqlı narazılığına səbəb olmasına gətirib çıxarır. Digər tərəfdən isə ölkəmizdə kosmetoloji məhkəmə-tibbi ekspertizasının təyin olunması üçün zəruri normativ hüquqi baza formalaşmamışdır. Bu kimi hallar vətəndaşların müxtəlif dövlət qurumlarına müraciət etmələrinə zəmin yaradır.

Ona görə də kosmetoloji məhkəmə-tibbi ekspertizaların keçirilməsi üçün müvafiq normativ hüquqi bazanın yaradılması (təlimatın, qaydaların qəbul olunması və sair) məqsədəuyğun olardı.

Sərdar İmanov

**Bakı şəhəri Xətai rayon prokuroru,
baş ədliyyə müşaviri**